

Webinar – Fysiske tiltak i vassdrag

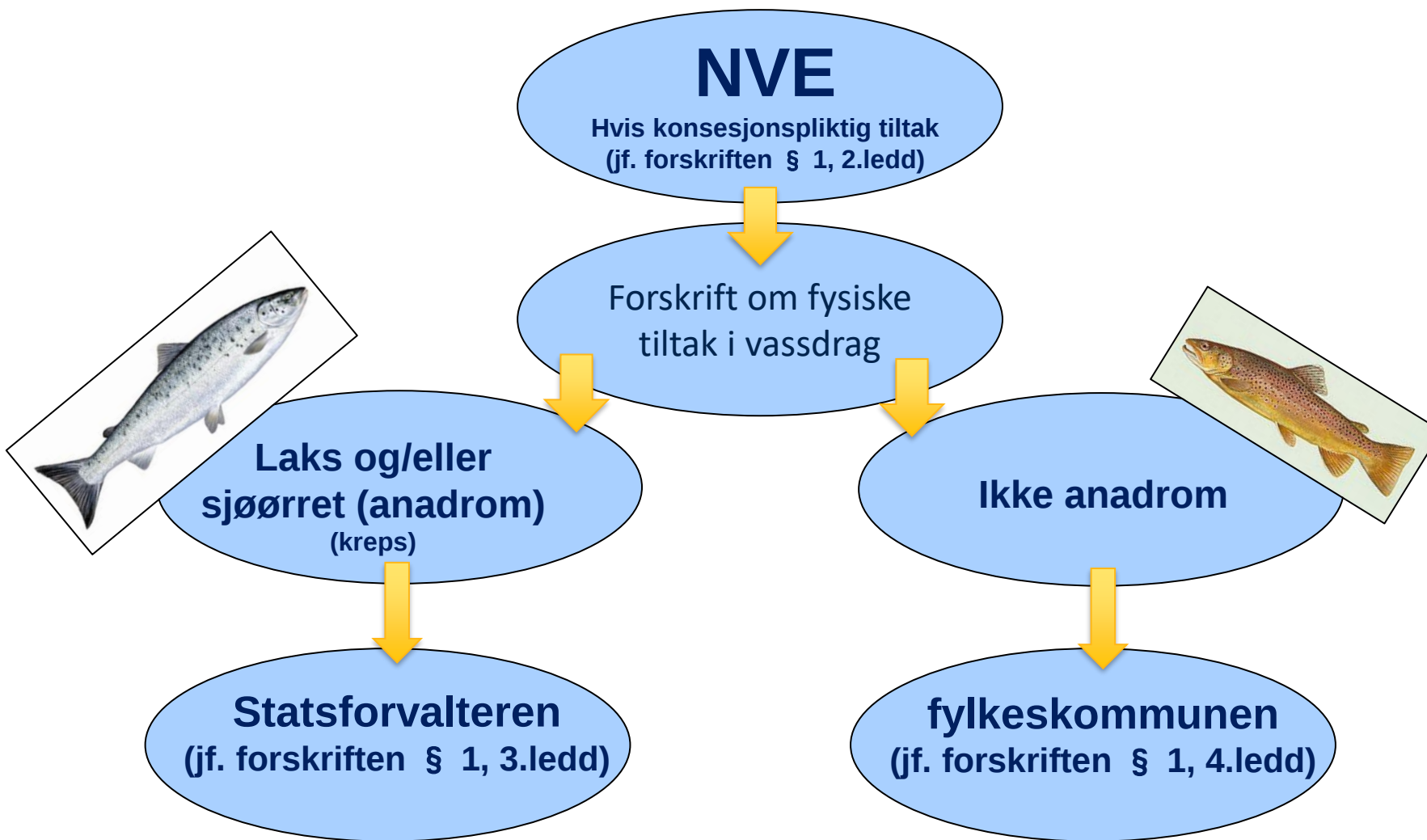
Annette Fosså

Statsforvalteren i Rogaland

22.05.2025

Myndighet etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag

Hva er søknadspliktig?

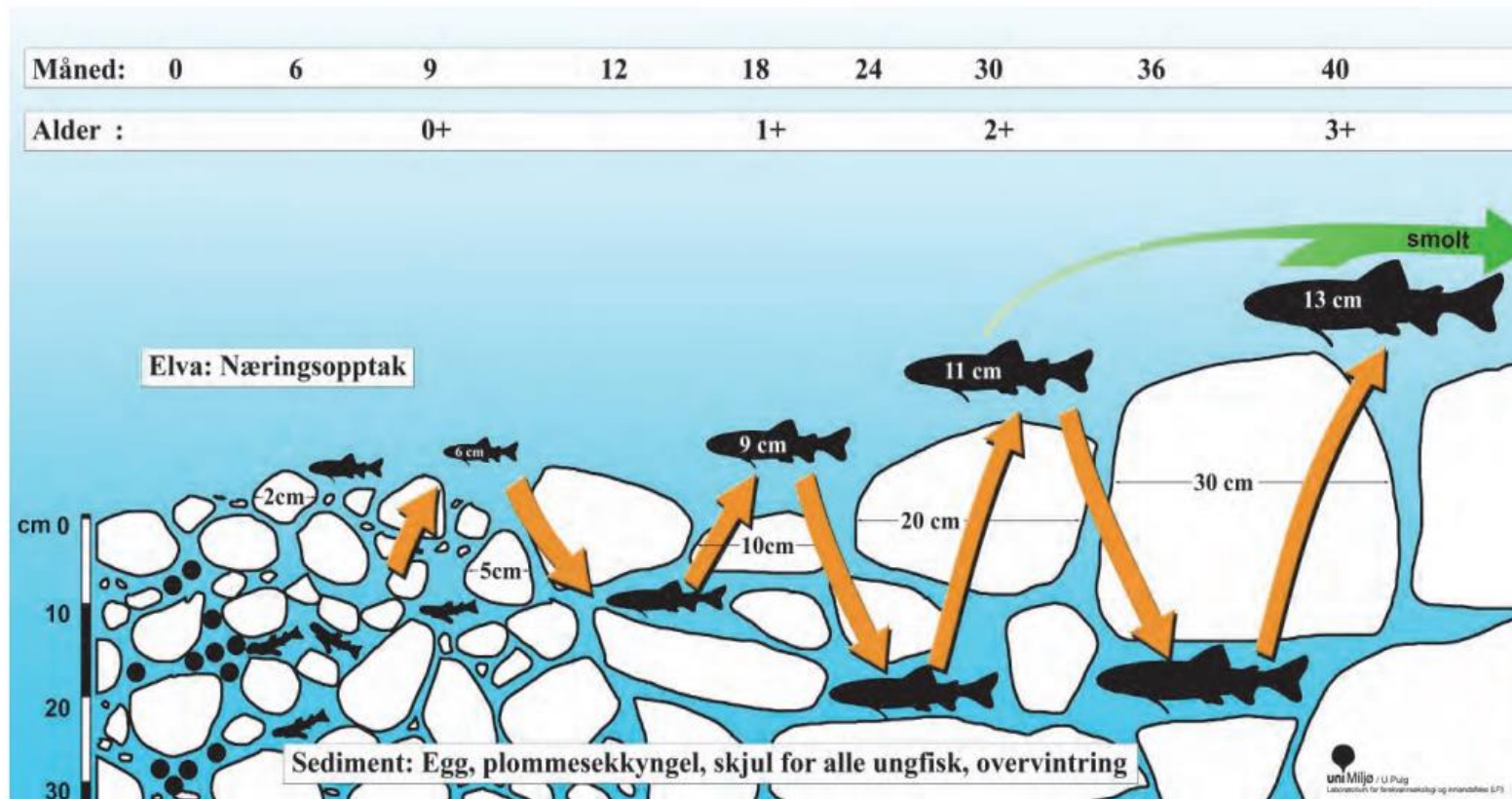

- Forbudsforskrift – skal tolkes strengt.
- Forskriftens § 1 første ledd.
Tilstrekkelig at et tiltak kan medføre fare for forringelse av produksjonsmulighetene for fisk eller andre ferskvannsorganismer, jf. bokstav a.

Foto: Annette Fosså

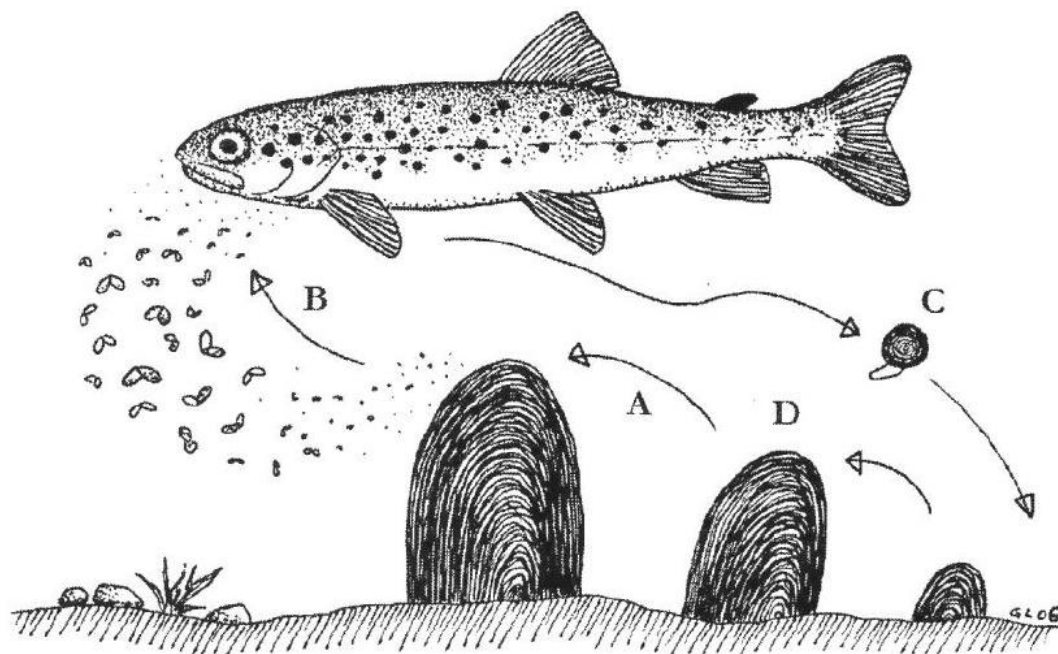
Hva kan forringe produksjonsmulighetene for fisk og andre ferskvannsorgansimer?

«Skissen demonstrerer skjematisk hvordan ungfisk av laks og sjørret benytter substratet gjennom livssyklusen fra egg til smolt. Store deler av livet tilbringes i elvebunnen. Hydromorfologiske rammebetingelser er avgjørende for hvor mye gyte- og ungfiskhabitat elvebunnen tilbyr» (Pulg et al. 2013b). Skissen er hentet fra NORCE LFI-Rapport nr. 296, «[Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø](#)».

Foto: Kjell Sandaas

Figur 1. Elvemuslingens livshjul. A) befruktning skjer tidlig på sommeren. B) larvene forlater mormuslingen sent på sommeren og fester seg på en ørretgjelle. C) larvene slipper seg løs fra gjellen tidlig neste sommer og graver seg ned i bunnen. D) etter 4-5 år nedgravd i bunnen dukker de opp som små muslinger og vokser seg store. Tegning: Gunnar Lagerkvist.

*Figur hentet fra: Sandaas, K. og Enerud, J. 2016. Utbredelse og bestandsstatus for elvemusling *Margaritifera margaritifera* i Strandåna. Strand kommune, Rogaland 2016.*

Vilkår vi kan sette

- Tidspunkt for gjennomføring
 - Anadrome vassdrag: 1. juli – 30. september
 - Ikke-anadrome vassdrag: 1. juni – 30. september
- Videreformidling av vilkår til utførende entreprenør!
- Avbøtende tiltak for å hindre/begrense avrenning
- Konkrete vilkår for utforming av kulvert, elveløp og erosjonssikring:
 - Djupål
 - Bruk av naturlige avrundede morenemasser

(Lista er ikke uttømmende).

Foto: Haugaland vannområde

Opprensking

- Kanal:
 - Vår definisjon: Historisk sett opprinnelse fra en naturlig vannvei.
 - Er omfattet av forskriften
 - Opprensking krever tillatelse.
- Grøft:
 - Vår definisjon: Menneskeskapt oppsamling av vann (åpen eller lukket).
 - Er ikke omfattet av forskriften
 - Opprensking krever ikke tillatelse.
- Kunstige dammer omfattes ikke av forskriften, så fremt de ikke er plassert i selve vannstrengen
 - Kreves ikke tillatelse til etablering, opprensking eller annet vedlikehold.
- Opprensking av vegetasjon i vassdraget er omfattet av forskrift om fysiske tiltak i vassdrag og ikke vannressursloven § 11
 - Opprensking krever tillatelse.

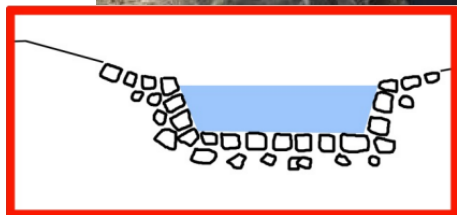
Erosjonssikring

- Krever tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.
- Kan endre vannstrøm og bunnforhold
 - Forringer produksjonsmulighetene og leveområdene for vannlevende organismer
- Ikke rett og glatt plastring, men slak, uregelmessig og ru steinsetting.

Foto: Vegard Næss

Årvikelva, Tysvær
Foto: Emilie Moi Eikje

[Tiltakshåndbok for bedre fysisk vannmiljø](#)

Grøfting

- Krever normalt ikke tillatelse
- Grøfter unntatt definisjon av vassdrag
- Vedlikehold krever ikke tillatelse.
- Etablering av samlegrøfter krever ofte mer graving langs vassdrag og erosjonssikring kan være nødvendig
- Krever som hovedregel tillatelse
- Usikkert omfang og konsekvens?
- Dialog!

Foto: Nono Dimby

Bekkelukking og omlegging av bekk

- Hovedregel: Bekkelukking tillates ikke.
 - Kan være konsesjonspliktig.
- Ved samfunnsmessig viktige prosjekt kan omlegging aksepteres
 - Riktig kompetanse ved planlegging og etablering av nytt bekkeløp viktig.

Landbruksveier og kryssing av vassdrag

Foto: Haugaland vannområde. Etablering og montering av hulldekker. Broløsning for traktor over bekken.

- Kryssing av vassdrag krever tillatelse.
- Unntaksvis at tillatelse ikke kreves.
- Eksempel: Bruk av prefabrikkert betongelement. Ikke behov for masseutskifting som medfører graving i vassdraget eller fare for tilslamming av vassdraget.

Gjerding og beiting

- Krever ikke tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.
- Fiskens frie gang ([laksfl § 35](#))– ikke etablere vandringshinder. Husk rensing ved kryssende gjerde!
- Gjerding i forbindelse med planting av kantvegetasjon – Tilgang til drikkevann for dyr på beite.

Foto: Haugaland vannområde. Gjenslynging av sidebekk til Blikraåna, Vindafjord.

Kryssing av vassdrag – Større veier

- Krever tillatelse etter forskrift om fysiske tiltak i vassdrag.
- Kulverter og rør kan skape vandringshindre
 - Gyte- og oppvekstareal blir ikke lenger tilgjengelig.
 - Bruk hvelvkulvert/halvrør der mulig slik at naturlig elvebunn kan bevares.
- Stikkrenner kan gi økt tilslamming både i bygge- og driftsperiode

Foto: Vegard Næss

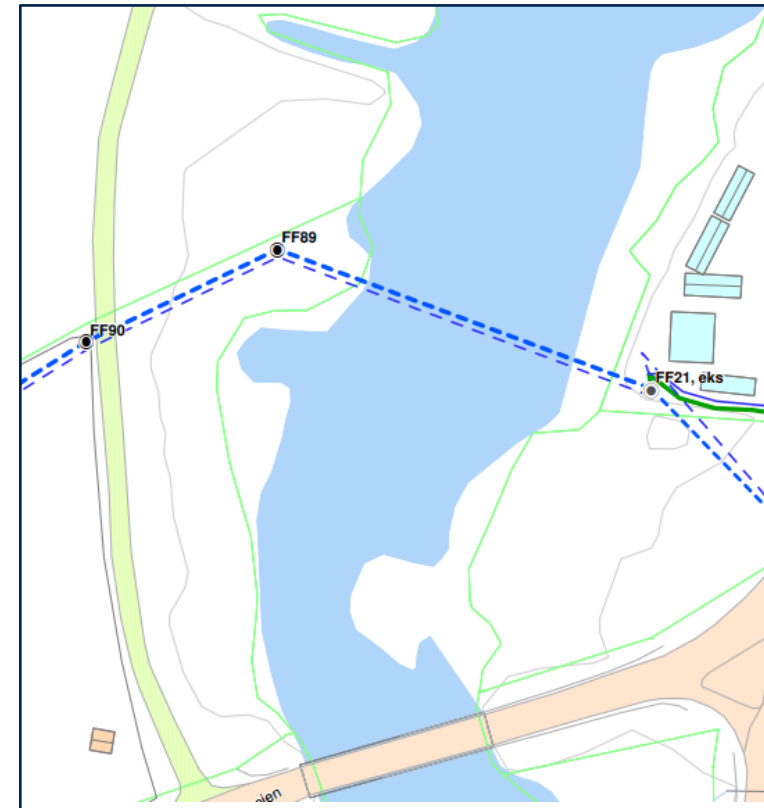
Foto: Lemet Heaika Klemetsen Hætta. Lånt fra SVV rapport «Frie fiskeveger».

[Statens vegvesen rapport nr. 973 – Frie fiskeveger](#) – Ny utgave i 2024.

Kabelkryssing

- Strømkabel, fiberkabel, vann- og avløpsledninger, etc.
- Krever tiltaket graving i vassdraget
 - Kreves tillatelse
- Retningsstyrt boring = Boring under bakken uten kontakt med vassdraget.
 - Kreves ikke tillatelse
- Kan kabler klamres til bro uten graving i vassdraget
 - Kreves ikke tillatelse

Figur: Utklipp fra en typisk søknad om kabelkryssing.

Habitattiltak / Restaureringstiltak

«§ 1. Forbud mot iverksettelse av tiltak i vassdrag

Uten tillatelse fra statsforvalteren eller fylkeskommunen er det forbudt å sette i verk:

(...)

b. fysiske tiltak i og langs vassdrag, herunder bygging av terskler, graving av fiskehøler og utlegging av større steiner, som kan øke fangsten av fisk på stedet eller forskyve fangsten av fisk i vassdraget, og

c. fysiske tiltak for anadrome laksefisk eller innlandsfisk som har til hensikt å forandre en eller flere arters produksjon, bestandsstørrelse eller utbredelse».

- Viktig med godt kunnskapsgrunnlag.
- Viktig å benytte elveøkologisk og fiskebiologisk kompetanse under planlegging og gjennomføring.

Foto: Skjoldastraumbekken, Tysvær. Haugaland vannområde.

Takk for meg!

Statsforvalteren i Rogaland

Facebook facebook.com/statsforvaltarenrogaland/
Nettside statsforvalteren.no/ro